

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 16 STRAIPSNIO 2 DALIES (2007 M. GRUODŽIO 18 D. REDAKCIJA) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO 2007 M. GEGUŽĖS 29 D. DEKRETO NR. 1K-988 „DĖL VALSTYBINĖS LOŠIMŲ PRIEŽIŪROS KOMISIJOS NARIO ATLEIDIMO“ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, LIETUVOS RESPUBLIKOS AZARTINIŲ LOŠIMŲ ĮSTATYMO 26 STRAIPSNIO (2003 M. LIEPOS 4 D. REDAKCIJA) 4 DALIAI

2010 m. gegužės 13 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Prano Kuconio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Seimo atstovui Seimo nariui Juliui Sabatauskui (atstovaujančiam suinteresuotam asmeniui – Lietuvos Respublikos Seimui bylos dalyje pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą Nr. 1B-04/2008 ir pagal pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą Nr. 1B-13/2008),

suiinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Prezidento atstovei Respublikos Prezidento patarėjai Rasai Svetikaitei (atstovaujančiai suinteresuotam asmeniui – Lietuvos Respublikos Prezidentui bylos dalyje pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą Nr. 1B-04/2008),

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos

Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2010 m. balandžio 23 d. išnagrinėjo bylą Nr. 04/08-11/08 pagal:

1) pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalis (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento veiklos, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 109 straipsniui, Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988 „Dėl Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktui, Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio 4 daliai (prašymas Nr. 1B-04/2008);

2) pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalis (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Lietuvos Respublikos Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veiklos, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai (prašymas Nr. 1B-13/2008).

Konstitucinio Teismo 2010 m. balandžio 6 d. sprendimu „Dėl prašymų sujungimo į vieną bylą“ pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas Nr. 1B-04/2008 (byla Nr. 04/08) ir pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymas Nr. 1B-13/2008 (byla Nr. 11/08) buvo sujungti į vieną bylą ir jai suteiktas numeris 04/08-11/08.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar:

– Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalis (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento veiklos, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 109 straipsniui;

– Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988 „Dėl Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo“ (toliau – ir Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988) neprieštarauja Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktui, Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio 4 daliai.

2. Pareiškėjas – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į

Konstitucinę Teismą su prašymu ištirti, ar Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalis (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veiklos, neprieštarauja Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai.

II

1. Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

Pareiškėjas nurodo, kad ginčas yra kilęs dėl tarnybinių santykių (pareigūno atleidimo iš tarnybos), taip pat dėl turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo. Pareiškėjo manymu, pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 3 ir 5 punktus administracinis teismas turėtų teisę nagrinėti tokią bylą, tačiau to paties įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas teisinis reguliavimas, pagal kurį administracinio teismo kompetencijai nepriskirta tirti bylų dėl Respublikos Prezidento veiksmų, taip pat ir veiksmų išleidžiant vienkartinio taikymo teisės aktą (dekretą), suponuoją tokią situaciją, kad piliečiai, siekdami apginti savo teises ir teisėtus interesus, negali skųsti administraciniam teismui dėl jų priimtų Respublikos Prezidento individualių vienkartinio taikymo teisės aktų (decretų), kuriais jiems yra sukuriamos tam tikros teisės ir pareigos. Pareiškėjas, remdamasis oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, kuriose atskleidžiama konstitucinė teisingumo samprata ir aiškinamas konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas, teigia, jog Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies nuostata, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento veiklos, prieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtintam asmenų lygybės principui, Konstitucijos 109 straipsniui (*inter alia* jo 1 daliai).

Pareiškėjui kilo abejonių, ar Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988, kuriuo Petras Navikas, atsižvelgus į Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2006 m. balandžio 13 d. sprendimą ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. birželio 24 d. nutartį, buvo atleistas iš Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario pareigų, neprieštarauja Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktui, kuriame nustatyta, kad Respublikos Prezidentas nustatyta tvarka atleidžia įstatymų numatytus valstybės pareigūnus, ir Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio 4 dalies nuostatomis, kuriose nustatyti Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo prieš terminą pagrindai. Pareiškėjas pažymi, kad tarp Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio 4 dalyje įtvirtintų Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo iš pareigų prieš terminą pagrindų nėra tokio, kuriuo remdamasis Respublikos Prezidentas, atsižvelgęs į Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimą ir tokį sprendimą palikusį galioti teismo sprendimą, galėtų atleisti savo paskirtą pareigūną, Valstybinės lošimų priežiūros komisijos narį.

Pareiškėjas pažymi, kad atsakovė – Respublikos Prezidento kanceliarija atsiliepiame

nenurodo konkrečių įstatymo normų, kurios buvo taikomos priimant Respublikos Prezidento dekretą.

2. Pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies nuostata, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veiklos, yra skirta administracinių teismų kompetencijai apriboti.

Pareiškėjo manymu, Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies nuostata, kad administraciniai teismai netiria Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veiklos, gali būti aiškinama kaip draudžianti administraciniams teismams tirti ne tik šios institucijos priimamų teisės aktų teisėtumą, bet ir kitus jos veiksmus ar neveikimą („veiklą“) vykdant Konstitucijoje ir įstatymuose pavestas funkcijas.

Pasak pareiškėjo, šitaip aiškinant Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą gali būti suponuota tokia situacija, kad asmenys neturės galimybės ginti savo teisių ir teisėtų interesų, kurie bus pažeisti Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veiksmais ar neveikimu. Ginčai, kylantys iš Vyriausybės veiklos įgyvendinant įstatymus, ypač priimant individualius sprendimus ar jų nepriimant, iš esmės yra administracinio pobūdžio ir todėl pagal savo teisinę prigimtį galėtų būti nagrinėjami administraciniuose teismuose.

III

1. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo nario J. Sabatausko rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijama Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veiklos, neprieštaruja Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai. Suinteresuoto asmens – Seimo atstovo pozicija grindžiama šiais argumentais.

1.1. Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalies negalima interpretuoti ją atribojus nuo Konstitucijos 5, 6, 29, 31, 102, 105, 106, 107, 109, 110, 111 straipsnių, kuriuose yra įtvirtinta valstybės valdžią vykdančių institucijų sistema, teisingumo vykdymo samprata, asmenų lygiateisiškumas, teisė į teisingą ir nešališką teismą, teisėjų ir teismų nepriklausomumas vykdant teisingumą, teisėjo pareiga sustabdyti bylos nagrinėjimą tada, kai kreipiamasi į Konstitucinį Teismą. Minėti Konstitucijos straipsniai yra susiję ir tarpusavyje, ir su kitomis Konstitucijos normomis bei principais. Visos konstitucinės nuostatos aiškintinos ir konstitucinio teisinės valstybės principo, kuris yra universalus principas ir kuriuo yra grindžiama visa Lietuvos teisės sistema bei pati Konstitucija, kontekste.

1.2. Teismui pagal Konstitucijos 109 straipsnį, teisinės valstybės ir teisingumo principus atsiranda pareiga išnaudoti visas galimybes, kad byloje būtų nustatyta objektyvi tiesa ir priimtas

teisingas sprendimas. Teisingo sprendimo priimti neįmanoma neišnagrinėjus bylos, o tam būtina surinkti byloje visus įrodymus, ištirti visas faktines aplinkybes ir jas įvertinti. Teismai, neatsižvelgiant į Konstitucijos 111 straipsnio 1, 2 dalyse įtvirtintą jų vietą instancinėje teismų sistemoje, vykdydami savo konstitucinę priedermę – teisingumą, turi pareigą nagrinėjamosiose bylose surinkti ir užfiksuoti įrodymus. Šią pareigą teismai (teisėjai) turi ne tik tais atvejais, kai teismui (teisėjui) nekyla abejonų dėl valstybės valdžios (įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios) subjektų priimtų ir konkrečioje byloje taikytinų teisės aktų (ar jų dalių) atitikties Konstitucijai, bet ir tais, kai teismui (teisėjui) kyla tokių abejonų ir jis inicijuoja konstitucinės justicijos bylą Konstituciniame Teisme. Teismo (teisėjo) nagrinėjamoje byloje surinkti įrodymai leidžia teismui (teisėjui) priimti teisingą sprendimą, o inicijuojant konstitucinės justicijos bylą Konstituciniame Teisme – pagrįsti savo abejones ir išdėstyti savo poziciją dėl byloje taikytino valstybės valdžios (įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios) subjekto priimto teisės akto (ar jo dalies), kurio konstitucingumo patikrą atlikti patikėta Konstituciniam Teismui, atitikties Konstitucijai ar įstatymui.

Šioje konstitucinės justicijos byloje Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies nuostata „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti <...> Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos“ negali būti aiškinama kaip šios bendrosios taisyklės, įpareigojančios teismą (teisėją) surinkti įrodymus byloje, nustatyti šioje byloje taikytiną valstybės valdžios (įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios) subjekto priimtą teisės aktą ir, iškilus abejonei dėl jo atitikties Konstitucijai ar įstatymui, Konstitucijos 110 straipsnio 2 dalyje nustatytu pagrindu inicijuoti bylą Konstituciniame Teisme, išimtis.

1.3. Įrodymų rinkimas teismo inicijuojamoje konstitucinės justicijos byloje Konstituciniame Teisme negali būti traktuojamas kaip įsiterpimas į išimtinę Konstitucinio Teismo kompetenciją nagrinėti Konstitucijos 105 straipsnio 1, 2 dalyse nurodytus aktus ir priimti galutinį ir neskundžiamą sprendimą. Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies nuostata „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti <...> Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veiklos“ negali būti aiškinama kaip vien Konstituciniam Teismui (ir tik jam) nustatanti pareigą surinkti įrodymus jo nagrinėjamoje konstitucinės justicijos byloje, kurioje pareiškėjas yra teismas. Minėta nuostata, pasak suinteresuoto asmens – Seimo atstovo, nedraudžia administraciniams teismams rinkti byloje įrodymų ir tais atvejais, kai teismas inicijuoja konstitucinės justicijos bylą Konstituciniame Teisme.

1.4. Konstitucijoje įtvirtintos normos ir principai suponuoja tokį teismo, kaip teisingumą vykdančios institucijos, modelį, kad teismas negali būti suprantamas kaip pasyvus bylų proceso stebėtojas. Teismas, siekdamas objektyviai, išsamiai ištirti visas bylos aplinkybes ir priimti teisingą sprendimą, taip pat ir inicijuodamas konstitucinės justicijos bylas Konstituciniame Teisme, turi būti aktyvus ir turi įgaliojimus pats atlikti proceso veiksmus (surinkti įrodymus).

2. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Respublikos Prezidento atstovės Respublikos Prezidento patarėjos R. Svetikaitės rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988 neprieštaruoja Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktui, Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 daliai. Suinteresuoto asmens – Respublikos Prezidento atstovės pozicija grindžiama šiais argumentais.

2.1. Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio 4 dalyje nustatytų Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo iš pareigų pagrindų sąrašas nėra baigtinis. Tokia išvada darytina remiantis Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio 7 dalies nuostata, kad Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nariai atsako Darbo kodekso ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Ši nuostata *inter alia* reiškia, kad Valstybinės lošimų priežiūros komisijos narių atleidimo prieš terminą pagrindai gali būti nustatyti ir kituose įstatymuose. Vienas iš tokių teisės aktų – Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas, kurio nuostatų pažeidimą konstatavusi Vyriausioji tarnybinės etikos komisija pagal šio įstatymo 23 straipsnio 6 dalies 4 punktą gali kreiptis į Respublikos Prezidentą dėl jo skiriamų pareigūnų atleidimo arba siūlyti inicijuoti tyrimą, jeigu yra gauta pagrįsta informacija, kad Respublikos Prezidento skiriami pareigūnai nevykdo šio įstatymo reikalavimų.

2.2. Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas taikomas ne tik valstybės tarnautojams, patenkantiems į Valstybės tarnybos įstatymo reguliavimo sritį, bet ir Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nariams.

Atsižvelgdama į Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas Respublikos Prezidento atstovė daro išvadą, kad Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimas, kuriuo konstatuotas Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo pažeidimas, yra savarankiškas įstatyme nustatytas pagrindas atleisti Respublikos Prezidento skiriamus pareigūnus, taigi ir Respublikos Prezidento skiriamus Valstybinės lošimų priežiūros komisijos narius.

IV

1. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti Lietuvos Respublikos teisingumo viceministro Tomo Vaitkevičiaus, Europos teisės departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos generalinio direktoriaus pavaduotojos Rūtos Mackevičienės rašytiniai paaiškinimai.

2. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui kartu su tuometinio Valstybinės lošimų priežiūros komisijos pirmininko Česlovo Kazimiero Blažio raštu buvo gauta medžiaga, susijusi su P. Naviko atleidimu iš Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario pareigų.

V

1. Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Seimo atstovas J. Sabatauskas iš esmės pakartojo savo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus, taip pat atsakė į teisėjų klausimus ir pateikė paaiškinimus dėl Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies ta apimtimi, kuria nustatyta, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento veiklos.

2. Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Respublikos Prezidento atstovė R. Svetikaitė iš esmės pakartojo savo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus, taip pat atsakė į teisėjų klausimus.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti, ar:

– Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988 „Dėl Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo“ neprieštarauja Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktui, Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio 4 daliai;

– Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalis (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento veiklos, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 109 straipsniui.

Pareiškėjas nenurodo, kokios redakcijos Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio 4 daliai ginčijamo Respublikos Prezidento dekreto atitiktį prašoma ištirti, tačiau iš prašymo argumentų matyti, kad pareiškėjas prašo ištirti, ar Respublikos Prezidento dekretas Nr. 1K-988 neprieštarauja Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio 4 daliai, išdėstyta 2003 m. liepos 4 d. redakcija.

Nors pareiškėjas prašo ištirti Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) atitiktį (atitinkama apimtimi) *inter alia* visam Konstitucijos 109 straipsniui, tačiau iš prašymo argumentų matyti, kad pareiškėjas prašo ištirti, ar Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalis (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) (atitinkama apimtimi) neprieštarauja *inter alia* Konstitucijos 109 straipsnio 1 daliai.

2. Pareiškėjas – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas prašo ištirti, ar Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalis (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veiklos, neprieštarauja Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai.

3. Atsižvelgdamas į minėtuose prašymuose pateiktus argumentus, Konstitucinis Teismas šioje konstitucinės justicijos byloje tirs, ar:

– Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) nuostata „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento <...>, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos <...>“ neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai;

– Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988 „Dėl Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo“ neprieštarauja Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktui, Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 daliai.

II

1. Seimas 1999 m. sausio 14 d. priėmė Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymą, kuris įsigaliojo 1999 m. gegužės 1 d.

Šio įstatymo 5 straipsnyje „Administracinių teismų nespęstinos bylos“ (1999 m. sausio 14 d. redakcija) buvo *inter alia* nustatyta:

„1. Administraciniai teismai nesprendžia bylų, kurios yra priskirtos Konstitucinio Teismo kompetencijai, taip pat bylų, priskirtų bendrosios kompetencijos arba kitiems specializuotiems teismams.

2. Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento, Seimo, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), Seimo kontrolierių veiklos, Konstitucinio Teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų veiklos, taip pat kitų teismų teisėjų, prokurorų, tardytojų ir kvotėjų procesinių veiksmų, susijusių su teisingumo vykdymu ar bylos tyrimu.

<...>.“

2. Seimas 2000 m. rugsėjo 19 d. priėmė Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu pakeitė Administracinių bylų teisenos įstatymą (1999 m. sausio 14 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) ir jį išdėstė nauja redakcija. Naujos redakcijos Administracinių bylų teisenos įstatymas įsigaliojo 2001 m. sausio 1 d.

Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnyje „Bylos, nepriskirtos administracinių teismų kompetencijai“ (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) buvo *inter alia* nustatyta:

„1. Administraciniai teismai nesprendžia bylų, kurios yra priskirtos Konstitucinio Teismo kompetencijai, taip pat bylų, priskirtų bendrosios kompetencijos arba kitiems specializuotiems teismams.

2. Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento, Seimo, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), Konstitucinio Teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų veiklos, kitų teismų teisėjų, taip pat prokurorų, tardytojų, kvotėjų ir teismo antstolių procesinių veiksmų, susijusių su teisingumo vykdymu ar bylos tyrimu, taip pat su sprendimų vykdymu.

<...>.“

3. Seimas 2003 m. balandžio 3 d. priėmė Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 16 ir 109 straipsnių pakeitimo įstatymą, įsigaliojusį 2003 m. gegužės 1 d., kurio 1 straipsniu pakeitė Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalį (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) ir ją išdėstė taip:

„Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento, Seimo, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), Konstitucinio Teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų veiklos, kitų teismų teisėjų, taip pat prokurorų, ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir antstolių procesinių veiksmų, susijusių su teisingumo vykdymu ar bylos tyrimu, taip pat su sprendimų vykdymu.“

4. Seimas 2007 m. gruodžio 18 d. priėmė Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 16, 110 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą, įsigaliojusį 2007 m. gruodžio 29 d., kurio 1 straipsniu papildė Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalį (2003 m. balandžio 3 d. redakcija).

Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija), kurios nuostata ginčijama šioje konstitucinės justicijos byloje, yra nustatyta:

„Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento, Seimo, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), Konstitucinio Teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų veiklos, kitų teismų teisėjų, taip pat prokurorų, ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir antstolių procesinių veiksmų, susijusių su teisingumo vykdymu ar bylos tyrimu, taip pat su sprendimų vykdymu, ir Seimo kontrolieriaus sprendimų (rekomendacijų).“

5. Apibendrinant aptartąjį Administracinių bylų teisenos įstatyme įtvirtintą teisinį reguliavimą šios konstitucinės justicijos bylos kontekste konstatuotina, jog pareiškėjų ginčijama Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies nuostata „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento <...>, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos <...>“ nuo Administracinių bylų teisenos įstatymo įsigaliojimo 1999 m. gegužės 1 d. išliko nepakitusi.

III

Dėl Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) nuostatos „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento <...>, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos <...>“ atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai.

1. Minėta, kad šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinio Teismo prašoma ištirti *inter alia* Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d.

redakcija) nuostatos „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento <...>, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos <...>“ atitiktį Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai.

2. Sprendžiant, ar ginčijama minėto įstatymo nuostata neprieštarauja Konstitucijos nuostatomis, pirmiausiai būtina atskleisti Respublikos Prezidento ir Vyriausybės konstitucinio statuso ypatumus.

3. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad valstybė savo funkcijas vykdo per atitinkamų institucijų sistemą, apimančią visų pirma valstybės institucijas; valstybės institucijų sistema apima labai įvairias institucijas; šių institucijų įvairovę, teisinį statusą ir įgaliojimus lemia valstybės vykdomų funkcijų įvairovė; tam tikros valstybės institucijos Konstitucijoje yra traktuojamos kaip valstybės valdžią vykdančios institucijos. Tokios institucijos yra nurodytos Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalyje (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

4. Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės valdžią Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas.

Ši Konstitucijos nuostata yra valstybės valdžių padalijimo ir pusiausvyros pagrindas (Konstitucinio Teismo 1999 m. balandžio 20 d. nutarimas).

4.1. Seimas – tai valstybės valdžios institucija, vykdanči įstatymų leidžiamąją valdžią (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas).

Seimo, kaip Tautos atstovybės, konstitucinė prigimtis lemia ypatingą jo vietą valstybės valdžios institucijų sistemoje, jo funkcijas bei įgaliojimus, būtinus funkcijoms vykdyti (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d., 2004 m. liepos 1 d., 2006 m. balandžio 4 d. nutarimai, 2009 m. sausio 15 d. sprendimas).

Konstitucijos 67 straipsnyje įtvirtintų Seimo konstitucinių įgaliojimų sąrašas nėra baigtinis; Seimas, kaip Tautos atstovybė, turi teisę įstatymais nustatyti ir tokius savo įgaliojimus, kurie nėra *expressis verbis* nurodyti Konstitucijoje, tačiau yra skirti Seimo konstitucinėms funkcijoms įgyvendinti (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas).

Iš Konstitucijos nuostatų, kuriose nustatyti Seimo įgaliojimai, matyti, kad Seimas, įgyvendindamas savo konstitucinius įgaliojimus, vykdo klasikines demokratinės teisinės valstybės parlamento funkcijas: leidžia įstatymus (įstatymų leidybos funkcija), vykdo vykdomosios valdžios ir kitų valstybės institucijų (išskyrus teismus) parlamentinę kontrolę (kontrolės funkcija), steigia valstybės institucijas, skiria ir atleidžia jų vadovus bei kitus valstybės pareigūnus (steigiamoji funkcija), tvirtina valstybės biudžetą ir prižiūri, kaip jis vykdomas (biudžetinė funkcija), ir kt. (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d., 2004 m. liepos 1 d., 2006 m. balandžio 4 d. nutarimai, 2009 m. sausio 15 d. sprendimas). Minėtos Seimo, kaip demokratinės teisinės valstybės Tautos atstovybės, funkcijos yra konstitucinės vertybės. Pagal Konstituciją įstatymų leidėjas, kiti

teisėkūros subjektai negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų paneigiamos minėtos Seimo konstitucinės funkcijos arba būtų suvaržomos galimybės jas vykdyti, nes taip būtų kliudoma Seimui – Tautos atstovybei efektyviai veikti Tautos ir Lietuvos valstybės interesais (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. balandžio 4 d. nutarimai).

4.2. Lietuvos valstybės konstitucinei santvarkai yra būdingas dualistinės (sudvejintos) vykdomosios valdžios modelis: vykdomąją valdžią Lietuvoje vykdo Respublikos Prezidentas – valstybės vadovas bei Vyriausybė (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

4.2.1. Respublikos Prezidentas – vykdomosios valdžios dalis (Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d., 2003 m. gruodžio 30 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

Valstybės vadovo statusą Konstitucijoje nustatytam laikui įgyja tik vienas asmuo, t. y. Respublikos Prezidentas, kurį išrenka Lietuvos Respublikos piliečiai. Respublikos Prezidento, kaip valstybės vadovo, teisinis statusas yra individualus, jis skiriasi nuo visų kitų piliečių teisinio statuso (Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d., 2002 m. birželio 19 d., 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai, 2004 m. kovo 31 d. išvada, 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas); Respublikos Prezidento, kaip valstybės vadovo, teisinis statusas skiriasi ir nuo visų kitų valstybės pareigūnų teisinio statuso (Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19 d., 2003 m. gegužės 30 d., 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai, 2004 m. kovo 31 d. išvada, 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas).

Respublikos Prezidento, kaip valstybės vadovo, individualų, išskirtinį teisinį statusą atskleidžia įvairios Konstitucijos nuostatos (Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19 d., 2003 m. gegužės 30 d., 2003 m. gruodžio 30 d., 2004 m. gegužės 25 d. nutarimai). Paminėtina, kad dalis Respublikos Prezidento – valstybės vadovo konstitucinių įgaliojimų yra susiję su galimybe formuoti kitas valstybės valdžią įgyvendinančias institucijas ir (arba) daryti poveikį jų veiklai, priimamiems sprendimams, teisėkūros procesui (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas). Antai, turėdamas konstitucinius įgaliojimus pasirašyti ir oficialiai paskelbti įstatymus, Respublikos Prezidentas dalyvauja įstatymų leidybos procese (Konstitucinio Teismo 1994 m. sausio 19 d., 2002 m. birželio 19 d., 2008 m. vasario 22 d. nutarimai); Respublikos Prezidentas kartu su Seimu formuoja Vyriausybę; šiame procese Respublikos Prezidento veiklos svarbiausias uždavinys – laiduoti valdžios institucijų sąveiką, veikti taip, kad būtų sudaryta veiksminga, t. y. turinti Seimo pasitikėjimą, Vyriausybė (Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d. nutarimas); Konstitucijoje įtvirtinti Respublikos Prezidento įgaliojimai formuojant teisminę valdžią – reikšmingas valstybės vadovo konstitucinio statuso elementas; įgaliojimų šioje srityje pakeitimas ar apribojimas, taip pat toks įgyvendinimo tvarkos nustatymas, kad Respublikos Prezidento veiksmai būtų saistomi Konstitucijoje nenumatytų institucijų ar pareigūnų sprendimų, reikštų Respublikos Prezidento konstitucinės kompetencijos pasikeitimą (Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d., 2006 m. gegužės 9 d. nutarimai, 2009 m. gegužės 15 d. sprendimas).

Taigi Respublikos Prezidentas turi ir tokius konstitucinius įgaliojimus, kuriuos įgyvendindamas jis gali daryti didelę įtaką kitoms valstybės valdžią vykdančioms institucijoms – Seimui, vykdančiam įstatymų leidžiamąją valdžią, taip pat Vyriausybei – vykdomosios valdžios institucijai; Respublikos Prezidentas – valstybės vadovas taip pat turi reikšmingus konstitucinius įgaliojimus formuojant teisminę valdžią. Nuo to, kaip Respublikos Prezidentas – valstybės vadovas įgyvendina jam Konstitucijoje numatytus įgaliojimus, nemažai priklauso ir kitų valstybės valdžios institucijų funkcionavimas (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas).

Įstatymuose gali būti suformuluoti papildomi Respublikos Prezidento įgaliojimai, tačiau tokių naujų funkcijų pobūdis neturi disonuoti ar konkuruoti su konstituciniais Respublikos Prezidento įgaliojimais, prieštarauti konstituciniam Lietuvos valstybės vadovo statusui (Konstitucinio Teismo 1999 m. kovo 4 d. nutarimas).

Respublikos Prezidentui, kaip valstybės vadovui, pagal Konstituciją kyla pareiga įgyvendinant jam Konstitucijoje ir įstatymuose nustatytus įgaliojimus veikti taip, kad būtų palaikoma darni sąveika tarp valstybės valdžią vykdančių institucijų, kad Lietuvos Respublikos piliečiai – valstybinė bendruomenė galėtų pasitikėti Respublikos Prezidento – valstybės vadovo institucija, kad Lietuvos valstybei būtų tinkamai atstovaujama santykiuose su kitomis valstybėmis, su tarptautinėmis organizacijomis, kad Lietuvos valstybė galėtų deramai atlikti savo tarptautinius įsipareigojimus ir būtų užtikrinta, kad kiti tarptautinių santykių subjektai (užsienio valstybės, tarptautinės organizacijos ir kt.) galės deramai atlikti savo įsipareigojimus Lietuvos valstybei. Deramas šios Respublikos Prezidento – valstybės vadovo konstitucinės pareigos vykdymas yra būtina piliečių pasitikėjimo pačia Lietuvos valstybe, kaip bendru visos visuomenės gėriu, ir jos institutais sąlyga, kartu ir kitų tarptautinių santykių subjektų pasitikėjimo Lietuvos valstybe sąlyga (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas).

Respublikos Prezidentas, įgyvendindamas jam nustatytus įgaliojimus, negali veikti turėdamas tokių tikslų ir interesų, kurie nesuderinami su Konstitucija ir įstatymais, su viešaisiais interesais (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas, 2004 m. kovo 31 d. išvada, 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas).

4.2.2. Lietuvos vykdomosios valdžios institucijų sistemoje Vyriausybė, įgyvendinanti valstybinį valdymą, užima išskirtinę vietą; Vyriausybė – kolegiali bendros kompetencijos institucija (Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d. nutarimas). Ją sudaro Ministras Pirmininkas ir ministrai (Konstitucijos 91 straipsnis).

Konstitucijoje yra įtvirtinti tik svarbiausi Vyriausybės įgaliojimai ir nustatyta, kad Vyriausybė vykdo ne tik Konstitucijoje, bet ir kituose įstatymuose nurodytas pareigas (Konstitucijos 94 straipsnio 7 punktą). Tokį konstitucinį Vyriausybės įgaliojimų reguliavimą lemia tai, kad valstybės valdymo sritys ir valdymo funkcijos yra labai įvairios, jos gali kisti. Vyriausybės

veikla yra ne tik vykdomojo, bet ir tvarkomojo pobūdžio. Vykdydama įstatymus ir Seimo nutarimus, Vyriausybė pati leidžia norminius ir individualius teisės aktus, užtikrina jų vykdymą (Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 23 d. nutarimas).

Visa tai, ką Vyriausybė daro įgyvendindama Konstitucijoje bei įstatymuose jai nustatytą kompetenciją, yra valstybės valdymo reikalų sprendimas (Konstitucinio Teismo 2001 m. lapkričio 29 d., 2003 m. gegužės 30 d., 2010 m. vasario 26 d. nutarimai).

Pagal Konstitucijos 95 straipsnio 1 dalį Vyriausybė valstybės valdymo reikalus sprendžia posėdžiuose visų Vyriausybės narių balsų dauguma priimdama nutarimus. Valstybės valdymo reikalai, Konstitucijoje ir įstatymuose priskirti Vyriausybės kompetencijai, negali būti sprendžiami Vyriausybei priimant kitos rūšies aktą (Konstitucinio Teismo 2001 m. lapkričio 29 d., 2003 m. gegužės 30 d., 2003 m. gruodžio 3 d., 2007 m. rugpjūčio 13 d. nutarimai).

Oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos, kad Vyriausybė, spręsdama valstybės valdymo reikalus, visada turi priimti nutarimus ir kad Vyriausybės teisės aktai turi būti oficialiai paskelbti, nepaisant to, ar jie yra norminiai, ar individualūs, taip pat nepaisant to, kokiam subjektui ar subjektų ratui jie skirti, netaikytinos Vyriausybės rezoliucijoms ir sprendimams, kurie priimami pagal Lietuvos Respublikos konstitucinio akto „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ 4 dalį (Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 27 d. nutarimas).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad valstybės valdymo reikalų sprendimas Vyriausybės posėdyje priimant atitinkamus aktus ar jų nepriimant yra ypatingas: spręsdama tokius reikalus Vyriausybė veikia kaip viena iš Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų valstybės valdžią vykdančių institucijų.

4.3. Teismai – viena iš Konstitucijoje įtvirtintų valstybės valdžios institucijų rūšių (Konstitucinio Teismo 2006 m. birželio 6 d. nutarimas). Teismų – jurisdikcinių institucijų – vykdoma teisminė valdžia, kaip ir įstatymų leidžiamoji bei vykdomoji valdžios, yra visavertė valstybės valdžia, viena iš Konstitucijoje įtvirtintų valstybės valdžių (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimai).

Šiuo metu pagal Konstituciją ir įstatymus yra trys teismų sistemos: 1) Konstitucinis Teismas vykdo konstitucinę teisminę kontrolę; 2) Konstitucijos 111 straipsnio 1 dalyje nurodyti Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, Lietuvos apeliacinis teismas, apygardų ir apylinkių teismai sudaro bendrosios kompetencijos teismų sistemą; 3) pagal Konstitucijos 111 straipsnio 2 dalį yra įsteigta ir veikia viena specializuotų teismų, būtent administracinių, sistema, kurią sudaro Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ir apygardų administraciniai teismai (Konstitucinio Teismo *inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. gegužės 9 d., 2006 m. birželio 6 d., 2006 m. lapkričio 27 d., 2007 m. spalio 22 d. nutarimai).

Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas – teisminės valdžios sistemos dalis

(Konstitucinio Teismo 2006 m. birželio 6 d. nutarimas).

Pagal Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalį Konstitucinis Teismas turi išimtinę konstitucinę kompetenciją tirti ir spręsti, ar bet kuris Seimo, Respublikos Prezidento arba Vyriausybės aktas, taip pat bet kuris referendumu priimtas aktas (jo dalis) neprieštarauja bet kuriam aukštesnės galios teisės aktui, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. birželio 6 d. nutarimai, 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, 2007 m. spalio 24 d. nutarimas). Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas tiria, ar aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai, neprieštarauja būtent teisės aktai, o ne valstybės institucijų (Seimo, Respublikos Prezidento, Vyriausybės) teisėkūros sprendimų nepriėmimas – vengimas, delsimas priimti tokius sprendimus, taip pat kokių nors kitų motyvų nulemtas neveikimas (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas).

5. Seimo, Respublikos Prezidento, Vyriausybės vykdoma politika – tai visų šių valdžios institucijų veikla pagal Konstitucijoje ir įstatymuose apibrėžtą jų kompetenciją. Šių valdžios institucijų kompetentingi sprendimai ir veiksmai yra jų vykdomos politikos sudedamoji dalis (Konstitucinio Teismo 1998 m. kovo 10 d. nutarimas).

6. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijos 5 straipsnyje (taip pat kituose Konstitucijos straipsniuose, nustatančiuose valstybės valdžią vykdančių valstybės institucijų įgaliojimus) yra įtvirtintas valdžių padalijimo principas.

Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs ir tai, jog konstitucinis valdžių padalijimo principas reiškia, kad įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ir teisminė valdžios yra atskirtos, pakankamai savarankiškos; tarp jų turi būti pusiausvyra; kiekviena valdžios institucija turi jos paskirtą atitinkančią kompetenciją, kurios konkretus turinys priklauso nuo to, kokiai valstybės valdžiai ši institucija priklauso, nuo jos vietos tarp kitų valstybės valdžios institucijų bei įgaliojimų santykio su kitų valstybės valdžios institucijų įgaliojimais; Konstitucijoje tiesiogiai nustačius tam tikros valstybės valdžios institucijos įgaliojimus, viena valstybės valdžios institucija negali iš kitos perimti tokių įgaliojimų, jų perduoti kitai valstybės valdžios institucijai ar atsakyti; tokie įgaliojimai negali būti pakeisti ar apriboti įstatymu (Konstitucinio Teismo *inter alia* 2002 m. sausio 14 d., 2002 m. kovo 5 d., 2002 m. balandžio 23 d., 2002 m. liepos 11 d., 2002 m. gruodžio 24 d., 2004 m. gegužės 13 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. birželio 6 d., 2009 m. kovo 2 d. nutarimai).

Pabrėžtina, kad valstybės valdžių sąveika negali būti traktuojama kaip jų priešprieša ar konkurencija, vadinasi, ir stabdžiai bei atsvaros, kuriuos teisminė valdžia (jos institucijos) ir kitos valstybės valdžios (jų institucijos) turi viena kitos atžvilgiu, negali būti traktuojami kaip valdžių priešpriešos mechanizmai. Konstitucijoje įtvirtintą valstybės valdžių sąveikos modelį apibūdina ir valstybės valdžių (jų institucijų) tarpusavio kontrolė bei atsvara, neleidžianti vienai valstybės valdžiai dominuoti kitos (kitų) atžvilgiu, ir jų bendradarbiavimas, žinoma, neperžengiant

Konstitucijos nustatytų ribų – neįsiterpiančią į kitos valstybės valdžios įgaliojimų vykdymą (Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimas).

7. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Seimo, Respublikos Prezidento, Vyriausybės, Teismo konstitucinio statuso ypatumai, susiję su valstybės valdžios vykdymu ir valstybės valdžių padalijimu, *inter alia* suponuoja tai, jog šios institucijos negali perimti viena kitos konstitucinių įgaliojimų, taigi ir teismai, į kuriuos suinteresuoti asmenys kreipiasi su prašymais išnagrinėti Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės aktus arba kitaip pasireiškiančią šių institucijų veiklą, negali perimti Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės konstitucinių įgaliojimų, t. y. už šias valdžios institucijas priimti atitinkamų sprendimų arba įpareigoti minėtų valdžios institucijų išleisti aktus, susijusius su valstybės valdžios vykdymu.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucijoje yra įtvirtinti Konstitucinio Teismo įgaliojimai tirti ir spręsti, ar Seimo aktai, Respublikos Prezidento ir Vyriausybės aktai (jų dalys) neprieštarauja aukštesnės galios teisės aktui, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai. Kiekvienas Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės išleistas teisės aktas (jo dalis), pripažintas prieštaraujančiu kuriam nors aukštesnės galios teisės aktui, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai, yra visam laikui pašalinamas iš Lietuvos teisės sistemos, jis niekada nebegalės būti taikomas (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. birželio 6 d. nutarimai, 2008 m. liepos 4 d. sprendimas). Šiuo atžvilgiu tokio teisės akto teisinė galia yra panaikinama (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2008 m. vasario 1 d. sprendimai). Vadinas, toks aktas yra nulifikuojamas.

Pažymėtina ir tai, kad priimdamos naujus, keisdamos, papildydamos jau priimtus įstatymus ir kitus teisės aktus juos leidžiančios valstybės institucijos – Seimas, Respublikos Prezidentas, Vyriausybė – yra saistomos Konstitucinio Teismo nutarimo motyvuojamojoje dalyje išdėstytos Konstitucijos nuostatų sampratos, kitų teisinių argumentų (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d. nutarimas).

8. Minėta, kad šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinio Teismo prašoma iširti, ar Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) nuostata „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento <...>, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos <...>“ neprieštarauja *inter alia* Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai.

9. Konstitucijos 30 straipsnyje nustatyta: asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą (1 dalis); asmeniui padarytos materialinės ir moralinės žalos atlyginimą nustato įstatymas (2 dalis).

9.1. Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtintas konstitucinis teisminės gynybos principas. Šis principas yra universalus; teisę į teisminę pažeistų konstitucinių teisių ir laisvių gynybą turi kiekvienas asmuo, manantis, kad jo teisės ar laisvės pažeistos; asmeniui jo pažeistų

teisių gynyba teisme garantuojama nepriklausomai nuo jo teisinio statuso; asmenų pažeistos teisės ir teisėti interesai teisme turi būti ginami nepriklausomai nuo to, ar jie yra tiesiogiai įtvirtinti Konstitucijoje, ar ne; teisė kreiptis į teismą yra absoliuti; šios teisės negalima apriboti ar paneigti; asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą negali būti dirbtinai suvaržoma, taip pat negali būti nepagrįstai pasunkinama ją įgyvendinti; jeigu būtų neužtikrinta asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą, būtų nepaisoma ir visuotinai pripažinto bendrojo teisės principo *ubi ius, ibi remedium* – jeigu yra kokia nors teisė (laisvė), turi būti ir jos gynimo priemonė; tokia teisinė situacija, kai kuri nors asmens teisė ar laisvė negali būti ginama, taip pat ir teismine tvarka, nors pats tas asmuo mano, kad ši teisė ar laisvė yra pažeista, pagal Konstituciją yra neįmanoma, Konstitucija jos netoleruoja (Konstitucinio Teismo *inter alia* 1996 m. balandžio 18 d., 2000 m. gegužės 8 d., 2000 m. birželio 30 d., 2004 m. rugpjūčio 17 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas).

Pažymėtina, kad teisinis reguliavimas, įtvirtinantis asmens teisės į savo teisių ir laisvių teisminę gynybą įgyvendinimo tvarką, turi atitikti konstitucinį teisinio aiškumo reikalavimą; įstatymų leidėjas privalo įstatymuose aiškiai nustatyti, kaip ir į kokį teismą asmuo gali kreiptis, kad iš tikrųjų galėtų įgyvendinti savo teisę kreiptis į teismą dėl savo teisių ir laisvių pažeidimo (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d., 2006 m. lapkričio 27 d., 2007 m. gegužės 15 d. nutarimai).

9.2. Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalis aiškintina kartu su šio straipsnio 2 dalimi, kurioje nustatyta, kad asmeniui padarytos materialinės ir moralinės žalos atlyginimą nustato įstatymas. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad būtinumas atlyginti asmeniui padarytą materialinę ir moralinę žalą yra konstitucinis principas (Konstitucinio Teismo 1997 m. sausio 20 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. rugpjūčio 19 d., 2009 m. kovo 27 d., 2010 m. vasario 3 d. nutarimai).

Konstitucija imperatyviai reikalauja įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad asmuo, kuriam neteisėtais veiksmais buvo padaryta žala, visais atvejais galėtų reikalauti teisingo tos žalos atlyginimo ir tą atlyginimą gauti (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 19 d., 2009 m. kovo 27 d., 2010 m. vasario 3 d. nutarimai). Iš Konstitucijos neišplaukia, kad įstatymais galima nustatyti kokias nors išimtis, pagal kurias asmeniui padaryta materialinė ir (arba) moralinė žala neatlyginama, pavyzdžiui, todėl, kad ją neteisėtais veiksmais padarė pačios valstybės institucijos, pareigūnai. Jeigu įstatymu, juo labiau kitu teisės aktu, būtų nustatytas toks teisinis reguliavimas, kad valstybė visiškai arba iš dalies išvengtų pareigos teisingai atlyginti materialinę ir (arba) moralinę žalą, padarytą neteisėtais pačios valstybės institucijų, pareigūnų veiksmais, tai ne tik reikštų, kad yra nepaisoma konstitucinės žalos atlyginimo sampratos, ir būtų nesuderinama su Konstitucija (*inter alia* su jos 30 straipsnio 2 dalimi), bet ir pakirstų pačios valstybės, kaip bendro visos

visuomenės gėrio, *raison d'être* (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarimas).

10. Pažymėtina, kad Konstitucijos 30 straipsnio nuostatos aiškintinos neatsiejamai nuo kitų Konstitucijos nuostatų, *inter alia* 109 straipsnio 1 dalies, nustatančios, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai, ir 29 straipsnio 1 dalies, nustatančios, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs.

10.1. Aiškindamas Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalies turinį Konstitucinis Teismas ne kartą yra *inter alia* konstatavęs, kad vykdyti teisingumą – teisminės valdžios paskirtis ir konstitucinė kompetencija (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimai); teismas, vykdydamas teisingumą, privalo užtikrinti Konstitucijoje, įstatymuose ir kituose teisės aktuose išreikštos teisės įgyvendinimą, garantuoti teisės viršenybę, apsaugoti žmogaus teises ir laisves (Konstitucinio Teismo *inter alia* 1999 m. gruodžio 21 d., 2006 m. gegužės 9 d., 2006 m. birželio 6 d., 2006 m. lapkričio 27 d., 2007 m. spalio 24 d., 2008 m. sausio 21 d., 2008 m. kovo 15 d., 2008 m. rugsėjo 17 d., 2009 m. balandžio 10 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 22 d. sprendimas); be to, vykdydamas teisingumą, teismas turi vadovautis tik Konstitucijai neprieštaraujančiais įstatymais ir kitais teisės aktais, jis negali taikyti įstatymo, kuris prieštarauja Konstitucijai (Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d., 2006 m. kovo 28 d., 2007 m. birželio 27 d., 2009 m. kovo 2 d., 2009 m. birželio 22 d. nutarimai).

10.2. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio turinį Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad formalios visų asmenų lygybės principo turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą; šis principas įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pačius faktus savavališkai vertinti skirtingai; minėtas principas būtų pažeidžiamas, jei tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas (Konstitucinio Teismo *inter alia* 1996 m. lapkričio 20 d., 2003 m. lapkričio 17 d., 2003 m. gruodžio 30 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

11. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina: „<...> tai, kad Konstitucijoje nurodyti subjektai negali Konstituciniame Teisme ginčyti tokio teisėkūros subjekto neveikimo, kai šis nėra išleidęs teisės akto (aktų), kuriuo (kuriais) vietoje teisės akto (jo dalių), Konstitucinio Teismo nutarimu pripažinto prieštaraujančiu aukštesnės galios teisės aktui, *inter alia* Konstitucijai, būtų nustatytas naujas (kitoks) teisinis reguliavimas, kuris būtų suderintas su tais aukštesnės galios teisės aktais, *inter alia* Konstitucija, o Konstitucinis Teismas neturi įgaliojimų tirti tokių teisėkūros sprendimų nepriėmimo, anaiptol nereiškia, kad tokie asmenys apskritai negali ginti (taip pat ir teisme) savo teisių ir laisvių, kurios yra pažeidžiamos dėl to, kad minėti teisėkūros sprendimai nėra priimti. Bendrasis teisės principas *ubi ius, ibi remedium*, Konstitucijos 6 straipsnio

1 dalies nuostata, kad Konstitucija yra tiesiogiai taikomas aktas, konstitucinis atsakingo valdymo principas, Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies nuostata, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, Konstitucijos 18 straipsnio nuostata, kad žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtinės, taip pat Konstitucijoje įtvirtinta asmens, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, teisė kreiptis į teismą suponuoja ne tik tai, kad tokiais atvejais asmens teisės, laisvės, teisėti interesai bei teisėti lūkesčiai turi ir gali būti apginti aiškinant Konstituciją ir tiesiogiai taikant jos nuostatas, bet ir tai, kad tokią gynybą turi užtikrinti teismai“ (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas).

Minėtos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendime suformuluotos konstitucinės doktrinos nuostatos *mutatis mutandis* taikytinos ir toms teisinėms situacijoms, kai asmens teisės ir laisvės yra pažeidžiamos dėl to, kad Respublikos Prezidento ar Vyriausybės aktas nėra priimtas, nors jį priimti reikalauja kuris nors aukštesnės galios teisės aktas, *inter alia* Konstitucija.

12. Pareiškėjų ginčijama Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) nuostata „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento <...>, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos <...>“ aiškintina atsižvelgiant į kituose Administracinių bylų teisenos įstatymo straipsniuose įtvirtintas nuostatas.

12.1. Administracinių bylų teisenos įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) nustatyta, kad šis įstatymas nustato administracinių bylų dėl ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimo tvarką.

Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 2 straipsnio (2007 m. birželio 7 d. redakcija) 16 dalį administraciniai teisiniai santykiai yra įstatymais ir kitais norminiais teisės aktais reglamentuoti visuomeniniai santykiai, atsirandantys atliekant viešąjį administravimą.

Administracinių bylų teisenos įstatymo 2 straipsnio (2007 m. birželio 7 d. redakcija) 1 dalyje viešasis administravimas apibrėžiamas kaip įstatymų ir kitų teisės aktų reglamentuojama viešojo administravimo subjektų veikla, skirta įstatymams ir kitiems norminiams teisės aktams įgyvendinti priimant administracinius sprendimus, teikiant įstatymų nustatytas administracines paslaugas, administruojant viešųjų paslaugų teikimą ir atliekant viešojo administravimo subjekto vidaus administravimą.

Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 2 straipsnio (2007 m. birželio 7 d. redakcija) 17 dalį administraciniai ginčai yra asmenų konfliktai su viešojo administravimo subjektais arba konfliktai tarp nepavaldžių vienas kitam viešojo administravimo subjektų. Prie administracinių ginčų priskiriami ir tarnautojų ginčai su administracija, taip pat rinkimų ginčai.

Administracinių bylų teisenos įstatymo 2 straipsnio (2007 m. birželio 7 d. redakcija) 4 dalyje nustatyta, kad viešojo administravimo subjektas yra institucija, įstaiga, pareigūnas, valstybės

tarnautojas, kitas fizinis ar juridinis asmuo, kuriuos įstatymai įgalioja atlikti viešąjį administravimą.

Administracinių bylų teisenos įstatymo 3 straipsnyje „Ginčai dėl teisės“ (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija su 2007 m. birželio 7 d. pakeitimu) nustatyta:

„1. Administracinis teismas sprendžia ginčus dėl teisės viešojo administravimo srityje.

2. Teismas nevertina ginčijamo administracinio akto bei veiksmų (ar neveikimo) politinio ar ekonominio tikslingumo požiūriu, o tik nustato, ar konkrečiu atveju nebuvo pažeistas įstatymas ar kitas teisės aktas, ar administravimo subjektas neviršijo kompetencijos, taip pat ar aktas (veika) neprieštarauja tikslams bei uždaviniams, dėl kurių institucija buvo įsteigta ir gavo atitinkamus įgaliojimus.“

Taigi administraciniai teismai sprendžia administracines bylas dėl ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, kurie atsiranda *inter alia* valstybės institucijoms atliekant viešąjį administravimą. Administracinių bylų teisenos įstatyme nėra nuostatų, kad administraciniai teismai sprendžia bylas dėl ginčų, kylančių iš kitokių, ne administracinių, teisinių santykių.

12.2. Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) yra nustatyta: „Administraciniai teismai nesprendžia bylų, kurios yra priskirtos Konstitucinio Teismo kompetencijai, taip pat bylų, priskirtų bendrosios kompetencijos arba kitiems specializuotiems teismams.“

Administracinių bylų teisenos įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) yra nustatyta:

„Jeigu yra pagrindas manyti, kad įstatymas ar kitas teisės aktas, kuris turėtų būti taikomas konkrečioje byloje, prieštarauja Konstitucijai, teismas sustabdo bylos nagrinėjimą ir, atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo kompetenciją, kreipiasi į jį su prašymu spręsti, ar tas įstatymas ar kitas teisės aktas atitinka Konstituciją. Gavęs Konstitucinio Teismo nutarimą, teismas atnaujina bylos nagrinėjimą. Minėtos taisyklės taikomos ir tais atvejais, kai teismas suabejoja, ar Respublikos Prezidento aktas arba Vyriausybės aktas, kuris turėtų būti taikomas konkrečioje byloje, neprieštarauja įstatymams ar Konstitucijai.“

Taigi administraciniai teismai nesprendžia tų bylų, kurios yra priskirtos Konstitucinio Teismo kompetencijai. Šie teismai turi sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis su prašymu į Konstitucinį Teismą, jeigu yra pagrindas manyti, kad Respublikos Prezidento ar Vyriausybės aktas, kuris turėtų būti taikomas konkrečioje byloje, prieštarauja įstatymams ar Konstitucijai. Vadinasi, Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) vartojama formuluotė „nesprendžia bylų“ aiškintina kaip *inter alia* reiškianti, kad administraciniai teismai negali spręsti, ar *inter alia* Respublikos Prezidento ar Vyriausybės aktas atitinka Konstituciją ir įstatymus. Minėta formuluotė negali būti aiškinama kaip reiškianti, kad administraciniai teismai negali tirti Respublikos Prezidento ir Vyriausybės veiklos tiek, kiek toks

tyrimas yra būtinas šių teismų abejonei dėl Respublikos Prezidento ir Vyriausybės akto atitikties Konstitucijai ir įstatymams pagrįsti.

13. Sprendžiant, ar pareiškėjų ginčijama Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) nuostata „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento <...>, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos <...>“ neprieštarauja Konstitucijos nuostatoms, būtina išsiaiškinti šios nuostatos formuluotės „Respublikos Prezidento, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veikla“ sampratą.

13.1. Kaip minėta, pagal Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalį Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė yra valstybės valdžią vykdančios institucijos.

Minėta ir tai, kad Seimo, Respublikos Prezidento, Vyriausybės, Teismo konstitucinio statuso ypatumai, susiję su valstybės valdžios vykdymu ir valstybės valdžių padalijimu, *inter alia* suponuoja, jog šios institucijos negali perimti viena kitos konstitucinių įgaliojimų, taigi ir teismai, į kuriuos suinteresuoti asmenys kreipiasi su prašymais išnagrinėti Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės aktus arba kitaip pasireiškiančią šių institucijų veiklą, negali perimti Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės konstitucinių įgaliojimų, t. y. už šias valdžios institucijas priimti atitinkamus sprendimus arba įpareigoti minėtas valdžios institucijas išleisti aktus, susijusius su valstybės valdžios vykdymu.

Taigi Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) formuluotė „Respublikos Prezidento, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veikla“ reiškia tokią veiklą, kuria įgyvendinama valstybės valdžia. Ši veikla negali būti tapatinama su tokia veikla, kurią apima Administracinių bylų teisenos įstatyme vartojama sąvoka „viešasis administravimas“.

13.2. Šiame kontekste Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) nuostata „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento <...>, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos <...>“, kuri ginčijama šioje konstitucinės justicijos byloje, aiškintina kaip *inter alia* reiškianti, kad administraciniame teisme sprendžiamo administracinio ginčo dalyku negali būti tokia Respublikos Prezidento ar Vyriausybės veikla, kuria įgyvendinama valstybės valdžia.

14. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad ir valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų veikloje, be joms pavestų valstybės funkcijų vykdymo, esama ir kitokios veiklos, *inter alia* susijusios su vidinio administravimo funkcijų vykdymu. Paminėtina ir tai, kad dėl Respublikos Prezidento ar Vyriausybės veiklos gali atsirasti ir asmens teisių ar laisvių pažeidimas, *inter alia* žala.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Administracinių bylų teisenos įstatymo 15 straipsnio

„Bylos, priskirtos administracinių teismų kompetencijai“ 1 dalyje *inter alia* nustatyta, kad administraciniai teismai sprendžia bylas dėl valstybinio administravimo subjektų priimtų teisės aktų ir veiksų teisėtumo, taip pat šių subjektų atsisakymo atlikti jų kompetencijai priskirtus veiksmus teisėtumo ir pagrįstumo ar vilkinimo atlikti tokius veiksmus (1 punktas (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija), žalos, atsiradusios dėl viešojo administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, atlyginimo (Civilinio kodekso 6.271 straipsnis) (3 punktas (2007 m. birželio 7 d. redakcija), tarnybinių ginčų, kai viena ginčo šalis yra valstybės ar savivaldybės tarnautojas, turintis viešojo administravimo įgaliojimus (įskaitant pareigūnus ir įstaigų vadovus) (5 punktas (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija).

Šios nuostatos suponuoja, kad administraciniai teismai gali nagrinėti *inter alia* bylas dėl Respublikos Prezidento ar Vyriausybės veiklos (neveikimo), kuria buvo (galėjo būti) pažeistos asmens teisės ar laisvės, rezultato ar jo padarinio, *inter alia* žalos atlyginimo.

15. Konstatuotina, kad Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) nuostata „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento <...>, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos <...>“ neužkerta kelio asmeniui, manančiam, kad jo teisės ar laisvės yra pažeistos dėl Respublikos Prezidento ar Vyriausybės veiklos, įgyvendinti Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos teisės kreiptis į teismą.

Konstatuotina ir tai, kad ginčijamu teisiniu reguliavimu, nustatytu Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija), nėra pažeidžiami ir konstituciniai imperatyvai, kylantys iš Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalies, nustatančios, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai, ir 29 straipsnio 1 dalies, nustatančios, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs.

16. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) nuostata „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento <...>, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos <...>“ neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai.

IV

Dėl Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekreto Nr. 1K-988 „Dėl Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo“ atitikties Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktui, Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 daliai.

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo *inter alia* ištirti, ar Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktui, Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 daliai neprieštarauja Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988 „Dėl Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo“.

2. Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretu Nr. 1K-988 nustatyta:

„1 straipsnis.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktu ir atsižvelgdamas į Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2006 m. balandžio 13 d. sprendimą Nr. KS-15 bei Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. gegužės 24 d. nutartį Nr. A⁸-524/2007, atleidiu Petrą NAVIKĄ iš Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario pareigų.

2 straipsnis.

Šis dekretas įsigalioja nuo jo pasirašymo dienos.“

3. Sprendžiant, ar Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 daliai neprieštarauja Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988, kuriuo Valstybinės lošimų priežiūros komisijos narys P. Navikas, pasak pareiškėjo, buvo atleistas iš pareigų Azartinių lošimų įstatyme nenustatytu pagrindu, svarbu išsiaiškinti Valstybinės lošimų priežiūros komisijos paskirtį ir teisinį statusą.

4. Seimas 2001 m. gegužės 17 d. priėmė Azartinių lošimų įstatymą, kuris įsigaliojo (su tam tikra išimtimi) 2001 m. liepos 1 d. Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnyje (2001 m. gegužės 17 d. redakcija) buvo nustatyta:

„1. Lošimus organizuojančių subjektų veiklą prižiūri ir kontroliuoja Priežiūros komisija. Priežiūros komisiją sudaro 6 asmenys, iš kurių po 2 asmenis skiria Respublikos Prezidentas, Seimo Pirmininkas ir Ministras Pirmininkas. Priežiūros komisijos pirmininką išsirenka komisijos nariai iš savo tarpo. Priežiūros komisijos funkcijoms atlikti sudaroma etatinių darbuotojų administracija. Jos struktūrą ir etatus, neviršijant Vyriausybės nustatyto metinio darbo apmokėjimo fondo, tvirtina Priežiūros komisijos pirmininkas.

2. Priežiūros komisijos nuostatus tvirtina Vyriausybė.

3. Priežiūros komisijos tikslas yra teisės aktų nustatyta tvarka prižiūrėti ir kontroliuoti lošimų veiklos organizavimą, kad būtų užtikrinta lošėjų ir lošimų organizatorių interesų bei jų teisių apsauga.“

5. Seimas 2003 m. liepos 4 d. priėmė Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo 4, 6, 11, 26 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą, įsigaliojusį 2003 m. liepos 25 d., kurio 4 straipsniu Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnį (2001 m. gegužės 17 d. redakcija) pakeitė ir išdėstė nauja redakcija.

Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnyje (2003 m. liepos 4 d. redakcija) nustatyta:

„1. Lošimus organizuojančių subjektų veiklą prižiūri ir kontroliuoja Priežiūros komisija. Priežiūros komisiją sudaro 6 asmenys, iš kurių po 2 asmenis penkeriems metams skiria ir iš jos atleidžia Respublikos Prezidentas, Seimo Pirmininkas ir Ministras Pirmininkas.

2. Tas pats asmuo Priežiūros komisijos nariu gali būti skiriamas ne daugiau kaip

2 kadencijoms iš eilės. Priežiūros komisijos pirmininką penkeriems metams komisijos nariai išsirenka iš savo tarpo. Priežiūros komisijos pirmininkas vieną Priežiūros komisijos narį skiria pirmininko pavaduotoju ir vieną – Priežiūros komisijos sekretoriumi. Priežiūros komisijos pirmininkas ir nariai privalo būti Lietuvos Respublikos piliečiai.

3. Pasibaigus įgaliojimų laikui, Priežiūros komisijos nariai savo pareigas eina tol, kol bus paskirti nauji nariai.

4. Priežiūros komisijos narys gali būti atleistas prieš terminą, kai:

- 1) atsistatydina savo noru;
- 2) praranda Lietuvos Respublikos pilietybę;
- 3) nedirba dėl laikinojo nedarbingumo ilgiau kaip 120 dienų iš eilės ar ilgiau kaip 140 dienų per paskutinius dvylika mėnesių arba yra medicininės ar invalidumą nustatančios komisijos išvada, kad jis negali eiti pareigų;

4) įsiteisėjus teismo nuosprendžiui, kuriuo nuteisiama už sunkų ir labai sunkų tyčinį nusikaltimą ar nusikaltimą nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams, ekonomikai ir verslo tvarkai ar finansų sistemai;

5) paaiškėja, kad jis neatitinka šio Įstatymo 11 straipsnio reikalavimų.

5. Į atleistų prieš terminą Priežiūros komisijos narių pareigas Respublikos Prezidentas, Seimo Pirmininkas arba Ministras Pirmininkas skiria kitus asmenis naujai penkerių metų kadencijai.

6. Priežiūros komisijos narys pareigas gali eiti tik Priežiūros komisijoje, taip pat dirbti mokslinį arba pedagoginį darbą.

7. Priežiūros komisijos nariai yra skatinami, atsako, jiems teikiamos socialinės bei kitos garantijos Lietuvos Respublikos darbo kodekso ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Priežiūros komisijos nariams už darbą mokama Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo nustatyta tvarka.

8. Priežiūros komisijos funkcijoms atlikti sudaroma valstybės tarnautojų ir darbuotojų administracija. Jos struktūrą ir pareigybių sąrašą, neviršydamas lėšų, patvirtintų darbo užmokesčiui, tvirtina Priežiūros komisijos pirmininkas.

9. Priežiūros komisijos nuostatus tvirtina Vyriausybė.

10. Priežiūros komisijos tikslas – teisės aktų nustatyta tvarka prižiūrėti ir kontroliuoti lošimų veiklos organizavimą, kad būtų užtikrinta lošėjų ir lošimų organizatorių interesų bei jų teisių apsauga.“

6. Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 dalies 5 punkte, kuriame įtvirtintas vienas iš Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo iš pareigų pagrindų, daroma nuoroda į Azartinių lošimų įstatymo 11 straipsnį (2003 m. liepos 4 d. redakcija),

kuriame nustatyta:

„1. Lošimus organizuojančios bendrovės steigėjais (akcininkais), taip pat juos kontroliuojančiais asmenimis, lošimus organizuojančios bendrovės stebėtojų tarybos, valdybos nariais ir administracijos vadovais, jų pavaduotojais, vyriausiais finansininkais, lošimo namų (kazino), bingo, automatų salonų administracijos vadovais, jų pavaduotojais, vyriausiais finansininkais, lošėjus aptarnaujančio personalo ir Priežiūros komisijos nariais bei valstybės tarnautojais ir darbuotojais negali būti asmenys, dėl kurių pačių ar jų artimųjų giminaičių bei šeimos narių yra atliekamas operatyvinis tyrimas dėl neteisėto lošimo namų (kazino) laikymo ar lošimų organizavimo arba priklausymo nusikalstamam susivienijimui, bei asmenys, turintys neišnykusį arba nepanaikintą teistumą už sunkius ir labai sunkius tyčinius nusikaltimus ar nusikaltimus nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams, ekonomikai ir verslo tvarkai ar finansų sistemai.

2. Už lošėjus aptarnaujančio personalo kompetenciją ir profesionalumą atsako lošimų organizatorius.“

7. Palyginus Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnyje (2003 m. liepos 4 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnyje (2001 m. gegužės 17 d. redakcija) nustatytu teisiniu reguliavimu matyti, jog jis iš esmės pakito: Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnyje (2003 m. liepos 4 d. redakcija) *inter alia* įtvirtintas Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo iš pareigų pagrindų sąrašas, nustatyta, kad Valstybinės lošimų priežiūros komisijos narys pareigas gali eiti tik Valstybinėje lošimų priežiūros komisijoje, taip pat jis gali dirbti mokslinį arba pedagoginį darbą, nurodyta, kad tam tikrus santykius, susijusius su Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario veikla, reglamentuoja Darbo kodeksas ir kiti teisės aktai, už darbą mokama Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo nustatyta tvarka.

8. Tuo metu, kai buvo priimtas ginčijamas Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988, kuriuo P. Navikas buvo atleistas iš Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario pareigų, santykiai, susiję su Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario veikla, *inter alia* jo atsakomybe, buvo (ir šiuo metu yra) reglamentuojami ir kituose įstatymuose, *inter alia* Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme, Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme.

8.1. Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo (2000 m. vasario 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 1 straipsnyje yra nustatyta, kad šiuo įstatymu siekiama suderinti valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų privačius ir visuomenės viešuosius interesus, užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems

interesams, įtvirtinti priimamų sprendimų nešališkumą ir užkirsti kelią atsirasti bei plisti korupcijai valstybinėje tarnyboje.

Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 3 straipsnyje (2000 m. vasario 17 d. redakcija) *inter alia* nustatytos šios asmenų, dirbančių valstybinėje tarnyboje, prievolės: nešališkai, sąžiningai ir tinkamai atlikti tarnybines pareigas; įstatymų nustatyta tvarka ir priemonėmis vengti interesų konflikto; nesinaudoti pareigomis asmeninei naudai gauti.

Šio įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje (2000 m. vasario 17 d. redakcija) yra nustatyta, kad asmuo, dirbantis valstybinėje tarnyboje, negali naudoti savo pareigų, galių ir vardo siekdamas paveikti kitų asmenų sprendimą, kuris sukeltų interesų konfliktą.

Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje (2006 m. birželio 22 d. redakcija) buvo nustatyta, kad asmenimis, dirbančiais valstybinėje tarnyboje, laikomi valstybės politikai, valstybės pareigūnai, valstybės tarnautojai, profesinės karo tarnybos kariai, kurie vykdo operatyvinę veiklą, profesinės karo tarnybos karininkai, kiti asmenys, kurie dirbdami valstybės valdžios, valdymo, savivaldybių, teisminėse, teisėsaugos, valstybės kontrolės bei priežiūros ir joms prilygintose institucijose atlieka valdžios atstovo funkcijas arba turi administravimo įgaliojimus, taip pat asmenys, dirbantys valstybės ir savivaldybių įmonėse, biudžetinėse įstaigose ir turintys administravimo įgaliojimus, bei asmenys, dirbantys viešosiose įstaigose, kurios gauna lėšų iš Lietuvos valstybės ar savivaldybių biudžetų bei fondų, ir turintys administravimo įgaliojimus.

Taigi tuo metu, kai buvo priimtas ginčijamas Respublikos Prezidento dekretas, Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas visa apimtimi buvo taikomas valstybės pareigūnams. Pažymėtina, jog Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 2 straipsnio 1 dalies nuostata, kad asmenimis, dirbančiais valstybinėje tarnyboje, laikomi *inter alia* valstybės pareigūnai, galioja ir šios konstitucinės justicijos bylos nagrinėjimo metu. Vadinasi, Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas ir šiuo metu yra taikomas valstybės pareigūnams.

8.2. Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje (2006 m. liepos 19 d. redakcija) *inter alia* nustatyta:

„Šio įstatymo nustatyti darbo užmokesčio dydžiai ir apmokėjimo sąlygos taip pat taikomi tiems valstybės pareigūnams, kuriems netaikomas Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas (toliau – valstybės pareigūnai):

<...>

9) Seimo, Respublikos Prezidento, kitų pagal specialius įstatymus paskirtų valstybinių (nuolatinių) komisijų ir tarybų pirmininkams, jų pavaduotojams ir nariams.“

Taigi pagal minėtą įstatymą Respublikos Prezidento paskirtų komisijų pirmininkai ir nariai

priskirtini prie valstybės pareigūnų.

8.3. Šiame kontekste paminėtina, kad pagal Valstybės tarnybos įstatymo 4 straipsnio 3 dalį (2004 m. liepos 13 d. redakcija) Respublikos Prezidento paskirtiems valstybės pareigūnams buvo taikoma šio įstatymo 33 straipsnio 3 dalis, reglamentuojanti *inter alia* kolegialios valstybės institucijos sprendimais šiai institucijai padarytos žalos atlyginimą, taip pat šio įstatymo 36 straipsnis, reglamentuojantis kasmetines atostogas (išskyrus tuos valstybės pareigūnus, kurių kasmetines atostogas reglamentuoja specialūs įstatymai). Pažymėtina, jog Valstybės tarnybos įstatymo 4 straipsnio 3 dalies nuostata, kad Respublikos Prezidento paskirtiems valstybės pareigūnams taikoma šio įstatymo 33 straipsnio 3 dalis, reglamentuojanti *inter alia* kolegialios valstybės institucijos sprendimais šiai institucijai padarytos žalos atlyginimą, taip pat šio įstatymo 36 straipsnis, reglamentuojantis kasmetines atostogas (išskyrus tuos valstybės pareigūnus, kurių kasmetines atostogas reglamentuoja specialūs įstatymai), galioja ir šios konstitucinės justicijos bylos nagrinėjimo metu. Vadinasi, Respublikos Prezidento paskirtiems valstybės pareigūnams Valstybės tarnybos įstatymas nebuvo (ir nėra) taikomas, išskyrus jo nuostatas dėl žalos atlyginimo ir kasmetinių atostogų suteikimo.

Minėta, jog Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 1 dalyje nustatyta, kad Valstybinės lošimų priežiūros komisiją sudaro 6 asmenys, iš kurių po 2 asmenis penkeriems metams skiria ir iš jos atleidžia Respublikos Prezidentas, Seimo Pirmininkas ir Ministras Pirmininkas.

8.4. Taigi apibendrinant aptartąjį teisinį reguliavimą konstatuotina, kad Valstybinės lošimų priežiūros komisijos narys yra valstybės pareigūnas, kurį skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas pagal specialų įstatymą – Azartinių lošimų įstatymą ir kuriam visa apimtimi buvo (ir yra) taikomas *inter alia* Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas.

9. Ginčijamo Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekreto Nr. 1K-988, kuriuo P. Navikas buvo atleistas iš Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario pareigų, priėmimo metu galiojusiam Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 23 straipsnyje „Vyriausioji tarnybinės etikos komisija“ (2000 m. vasario 17 d. redakcija su pakeitimais ir (arba) papildymais, padarytais iki 2008 m. liepos 1 d.) buvo *inter alia* nustatyta: Vyriausioji tarnybinės etikos komisija sudaroma iš 5 asmenų (1 dalis (2000 m. vasario 17 d. redakcija); po vieną Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos narį siūlo Respublikos Prezidentas, Seimo Pirmininkas, Ministras Pirmininkas, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas ir Lietuvos teisininkų draugija. Siūlomas asmuo turi būti nepriekaištingos reputacijos. Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sudėtį tvirtina Seimas (2 dalis (2005 m. liepos 5 d. redakcija); Vyriausioji tarnybinės etikos komisija yra atskaitinga Seimui (5 dalis (2005 m. liepos 5 d. redakcija); Vyriausioji tarnybinės etikos komisija teikia ieškinius (prašymus) teismui nutraukti valstybinės tarnybos santykius su

valstybinėje tarnyboje dirbančiais asmenimis dėl šio įstatymo reikalavimų pažeidimo ar darbo sutarčių bei sandorių, sudarytų pažeidžiant šio įstatymo reikalavimus, nutraukimo ar pripažinimo negaliojančiais (6 dalies 2 punktas (2003 m. lapkričio 6 d. redakcija), gali kreiptis į Respublikos Prezidentą dėl jo skiriamų pareigūnų atleidimo arba siūlyti, kad būtų inicijuotas tyrimas, jeigu yra gauta pagrįsta informacija, kad Respublikos Prezidento skiriami pareigūnai nevykdo šio įstatymo reikalavimų (6 dalies 4 punktas (2003 m. lapkričio 6 d. redakcija); Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimai gali būti skundžiami administraciniam teismui per vieną mėnesį nuo sprendimo paskelbimo arba jo nuorašo įteikimo suinteresuotam asmeniui dienos (7 dalis (2003 m. lapkričio 6 d. redakcija); įstatymų nustatyta tvarka neapskūstas, teismo nesustabdytas ar nepanaikintas Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimas dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo pažeidimo yra pagrindas teisės aktų nustatyta tvarka skirti tarnybinę (drausminę) nuobaudą asmeniui, pažeidusiam šio įstatymo reikalavimus ir taikyti šio įstatymo 15 straipsnyje nustatytus kitus apribojimus ir draudimus (8 dalis (2003 m. lapkričio 6 d. redakcija).

10. Taigi pagal Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 23 straipsnį (2000 m. vasario 17 d. redakcija su pakeitimais ir (arba) papildymais, padarytais iki 2008 m. liepos 1 d.) valstybės pareigūnams, *inter alia* Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nariams, pažeidusiems šio įstatymo reikalavimus, galėjo būti skiriamos tarnybinės (drausminės) nuobaudos, *inter alia* pareigūno atleidimas iš pareigų.

11. Kartu paminėtina, kad tarnybinės (drausminės) nuobaudos rūšys Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme nebuvo (ir nėra) išvardytos, jos apibrėžtos Valstybės tarnybos įstatyme ir Darbo kodekse.

Valstybės tarnybos įstatymo 29 straipsnio „Tarnybinės nuobaudos“ (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 3 dalyje yra nustatyta, kad už tarnybinius nusižengimus valstybės tarnautojui gali būti skiriama viena iš šių tarnybinių nuobaudų: 1) pastaba; 2) papeikimas; 3) griežtas papeikimas; 4) atleidimas iš pareigų.

Darbo kodekso 237 straipsnyje „Drausminės nuobaudos“ (2002 m. birželio 4 d. redakcija) yra nustatyta, kad už darbo drausmės pažeidimą gali būti skiriamos šios drausminės nuobaudos: 1) pastaba; 2) papeikimas; 3) atleidimas iš darbo (Kodekso 136 straipsnio 3 dalis); kai kurioms darbuotojų kategorijoms įstatymuose ir kituose darbo drausmę reglamentuojančiuose norminiuose teisės aktuose gali būti nustatytos ir kitos drausminės nuobaudos.

Darbo kodekso 11 straipsnio 1 dalyje (2002 m. birželio 4 d. redakcija) nustatyta: „Jeigu tarp šio Kodekso normos ir kito įstatymo ar norminio teisės akto nuostatų yra prieštaravimų, taikoma šio Kodekso norma.“

12. Taigi tiek pagal Valstybės tarnybos įstatymą, tiek pagal Darbo kodeksą atleidimas iš

pareigų (darbo) yra viena iš nuobaudos rūšių.

13. Apibendrinant su Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atsakomybe susijusių santykių teisinį reguliavimą, galiojusį ginčijamo Respublikos Prezidento dekreto priėmimo metu, pažymėtina, kad Valstybinės lošimų priežiūros komisijos narys galėjo būti atleistas iš pareigų ne tik Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 dalyje išvardytais pagrindais, bet ir tais pagrindais, kurie kyla iš Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 23 straipsnio 6 dalies 4 punkto (2003 m. lapkričio 6 d. redakcija), 8 dalies (2003 m. lapkričio 6 d. redakcija).

14. Minėta, kad pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo *inter alia* ištirti, ar Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988, kuriuo P. Navikas buvo atleistas iš Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario pareigų, neprieštaruoja Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktui.

15. Konstitucijos 84 straipsnio 10 punkte nustatyta, kad Respublikos Prezidentas nustatyta tvarka skiria ir atleidžia įstatymų numatytus valstybės pareigūnus.

15.1. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, jog Konstitucijos 84 straipsnio 10 punkte įtvirtinti Respublikos Prezidento įgaliojimai reiškia, kad įstatymų leidėjas gali nustatyti, kokius valstybės pareigūnus skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas, taip pat turi nustatyti tokių pareigūnų skyrimo ir atleidimo iš pareigų pagrindus. Pagal Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktą įstatymuose turi būti nustatyti Respublikos Prezidento skiriamams valstybės pareigūnams keliami reikalavimai, *inter alia* etinio bei moralinio pobūdžio reikalavimai: valstybės pareigūno reputacija turi būti nepriekaištinga; valstybės pareigūno elgesys – tiek susijęs su tiesioginiu pareigų atlikimu, tiek su jo veikla, kuri nėra susijusi su jo pareigomis, – neturi diskredituoti valstybės pareigūno vardo, valstybės institucijos, kurioje jis atlieka pareigas, autoriteto.

15.2. Konstatuotina, kad Respublikos Prezidentas, įgyvendindamas Konstitucijos 84 straipsnio 10 punkte įtvirtintus įgaliojimus skirti įstatyme numatytus valstybės pareigūnus, gali pasirinkti (laikydamasis savo skiriamams valstybės pareigūnams įstatymuose keliamų reikalavimų), kokį asmenį skirti valstybės pareigūnu, o atitinkamoms institucijoms ar pareigūnams nustatyta tvarka pasiūlius tam tikrą asmenį skirti valstybės pareigūnu – spręsti, ar tas asmuo yra tinkamas eiti atitinkamas valstybės pareigūno pareigas, į kurias pagal įstatymą skiria Respublikos Prezidentas. Įstatymų leidėjas, nustatydamas minėtų valstybės pareigūnų atleidimo iš pareigų pagrindus, turi paisyti konstitucinio teisinės valstybės principo, *inter alia* reiškiančio, kad valstybės pareigūnai, kurie pažeidžia Konstituciją ir įstatymus, asmeninius ar grupinius interesus iškelia aukščiau visuomenės interesų, savo veiksmais diskredituoja valstybės valdžią, įstatymų nustatyta tvarka turi būti patraukti teisinėn atsakomybėn. Konstitucija netoleruoja tokios teisinės ir faktinės

situacijos, kai valstybės pareigūnai, kiti visuomenei ir valstybei reikšmingus sprendimus priimantys asmenys, kurie nustatytą tvarka pripažinti supriešinusiais viešuosius ir privačius interesus, veikusiais tikslais, nesuderinamais su viešaisiais interesais, asmeninius ar grupinius interesus išskėlusiais aukščiau visuomenės ir valstybės interesų, diskreditavusiais pareigūno vardą, nebūtų traukiami teisinėn atsakomybėn, *inter alia* atleidžiami iš einamų pareigų.

15.3. Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktas reiškia ir tai, kad Respublikos Prezidentas, skirdamas ir atleisdamas įstatymų numatytus valstybės pareigūnus, turi laikytis įstatymuose nustatytų valstybės pareigūnų atleidimo pagrindų, įstatymuose ir (arba) kituose teisės aktuose nustatytos valstybės pareigūnų skyrimo ir atleidimo tvarkos. Tokie reikalavimai taip pat kyla iš Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalies, kurioje nustatyta, kad valdžios galias riboja Konstitucija, Konstitucijos 77 straipsnio 2 dalies, kurioje *inter alia* nustatyta, kad Respublikos Prezidentas daro visa, kas jam pavesta Konstitucijos ir įstatymų, konstitucinio teisinės valstybės principo, suponuojančio teisės aktų hierarchiją.

16. Šiame kontekste pažymėtina, kad demokratinėje teisinėje valstybėje visos valstybės institucijos ir visi pareigūnai privalo vadovautis Konstitucija ir teise. Valdžios atsakomybė visuomenei neatsiejama nuo konstitucinio teisinės valstybės principo; ji konstituciškai įtvirtinama nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, kad valdžios galias riboja Konstitucija, kad valstybės pareigūnai, kurie pažeidžia Konstituciją ir įstatymus, asmeninius ar grupinius interesus iškelia aukščiau visuomenės interesų, savo veiksmais diskredituoja valstybės valdžią, įstatymų nustatyta tvarka gali būti pašalinti iš pareigų (Konstitucinio Teismo 2004 m. kovo 31 d. išvada).

Pažymėtina ir tai, kad įstatymų leidėjas pagal Konstituciją turi pareigą teisės aktais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad valstybės pareigūnai, vykdantys funkcijas įgyvendinant valstybės valdžią, visi asmenys, priimantys visuomenei ir valstybei reikšmingus sprendimus, galėtų tinkamai vykdyti savo įgaliojimus, kad būtų išvengta viešųjų ir privačių interesų supriešinimo, kad nebūtų sudaryta teisinių prielaidų valstybės pareigūnams, vykdantiems funkcijas įgyvendinant valstybės valdžią, visiems asmenims, priimantiems visuomenei ir valstybei reikšmingus sprendimus, veikti ne Tautos ir Lietuvos valstybės, bet savo asmeniniais ar grupiniais interesais, naudotis savo statusu savo ar sau artimų asmenų arba kitų asmenų privačiai naudai gauti, kad būtų galima veiksmingai kontroliuoti, kaip valstybės pareigūnai, vykdantys funkcijas įgyvendinant valstybės valdžią, visi asmenys, priimantys visuomenei ir valstybei reikšmingus sprendimus, laikosi šių reikalavimų, ir kad nurodyti valstybės pareigūnai ir kiti asmenys, jeigu jie nepaiso minėtų reikalavimų, būtų traukiami atsakomybėn pagal Konstituciją ir įstatymus (Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

Valstybės pareigūnai turi turėti piliečių – valstybinės bendruomenės pasitikėjimą (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas). Tačiau kad piliečiai – valstybinė

bendruomenė galėtų pagrįstai pasitikėti valstybės pareigūnais, kad būtų galima įsitikinti, jog visos valstybės institucijos, visi valstybės pareigūnai vadovaujasi Konstitucija, teise ir joms paklūsta, o Konstitucijai, teisei nepaklūstantys asmenys neitų tokių pareigų, kurioms būtinas piliečių – valstybinės bendruomenės pasitikėjimas, yra reikalinga vieša demokratinė valstybės pareigūnų veiklos kontrolė ir atsakomybė visuomenei, apimanti *inter alia* galimybę pašalinti iš pareigų tuos valstybės pareigūnus, kurie pažeidžia Konstituciją, teisę, asmeninius ar grupinius interesus iškelia aukščiau visuomenės interesų, savo veiksmais diskredituoja valstybės valdžią (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d., 2004 m. liepos 1 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

17. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad vienas esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra teisinis tikrumas ir teisinis aiškumas. Teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo imperatyvas suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d., 2004 m. sausio 26 d., 2008 m. gruodžio 24 d., 2009 m. birželio 22 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas).

Ypač pabrėžtina, jog įstatymų leidėjas, reguliuodamas santykius, susijusius su asmenų, *inter alia* valstybės pareigūnų, skyrimu ir atleidimu iš pareigų, turi nustatyti aiškų, darnų teisinį reguliavimą, kad nebūtų galima jo aiškinti nevienodai.

18. Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime konstatavo, jog valstybės tarnyboje turi dominuoti viešasis, o ne privatus interesas; valstybės tarnyboje turi būti išvengta viešųjų ir privačių interesų konfliktų, neturi būti sudaroma prielaidų tokiems konfliktams kilti; valstybės tarnybos teikiamomis galimybėmis negali būti pasinaudojama asmeniniam pasipelnymui.

19. Sprendžiant, ar Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktui, Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 daliai neprieštaruoja Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988 „Dėl Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo“, kuriuo Valstybinės lošimų priežiūros komisijos narys P. Navikas, pasak pareiškėjo, buvo atleistas iš pareigų Azartinių lošimų įstatyme nenustatytu pagrindu, svarbu išsiaiškinti ir tai, ar Respublikos Prezidentas pagal Konstituciją ir įstatymus galėjo atleisti minėtą pareigūną.

19.1. Iš ginčijamo Respublikos Prezidento dekreto nuostatų matyti, kad šį dekretą Respublikos Prezidentas išleido atsižvelgdamas į Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimą ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį.

19.2. Iš Vilniaus apygardos administracinio teismo nagrinėtos administracinės bylos, kurioje buvo nutarta kreiptis į Konstitucinį Teismą, medžiagos matyti, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, pareiškėjui P. Navikui dalyvaujant viešame teismo posėdyje išnagrinėjęs administracinę bylą pagal jo apeliacinį skundą, savo 2007 m. gegužės 24 d. nutartyje konstatavo,

kad Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimu P. Navikas pagrįstai ir teisingai yra pripažintas pažeidusiu Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 7 straipsnio 2 dalies ir 13 straipsnio 1 dalies nuostatas (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. gegužės 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸ – 524/2007).

Taigi P. Navikas pažeidusiu Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 7 straipsnio 2 dalies, 13 straipsnio 1 dalies nuostatas pripažintas Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimu, kuris įsiteisėjusia Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. gegužės 24 d. nutartimi paliktas galioti.

Įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustatyti faktai yra *res judicata*, turi prejudicinę reikšmę, sprendžiant šią konstitucinės justicijos bylą jie iš naujo neįrodinėjami. Todėl šioje konstitucinės justicijos byloje nebus tirama, ar P. Navikas dar prieš Respublikos Prezidentui išleidžiant ginčijamą dekretą padarė Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo nuostatų pažeidimus, dėl kurių buvo atleistas iš Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario pareigų.

19.3. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, jog Konstitucijos 84 straipsnio 10 punkte nustatyti Respublikos Prezidento įgaliojimai reiškia, kad įstatymų leidėjas gali nustatyti, kokius valstybės pareigūnus skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas, taip pat turi nustatyti tokių pareigūnų skyrimo ir atleidimo iš pareigų pagrindus.

Minėta, kad Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnyje (2003 m. liepos 4 d. redakcija) yra reglamentuojami *inter alia* Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo iš pareigų pagrindai. Tačiau toks teisinis reguliavimas savaime nereiškia, kad tam tikri su minėtais santykiais susiję santykiai apskritai negali būti reguliuojami ir kitais įstatymais.

Šiame nutarime konstatuota, kad Valstybinės lošimų priežiūros komisijos narys yra valstybės pareigūnas, kurį Respublikos Prezidentas skiria pagal specialų įstatymą – Azartinių lošimų įstatymą ir kuriam visa apimtimi buvo (ir yra) taikomas *inter alia* Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas.

Minėta, jog ginčijamame Respublikos Prezidento dekrete nurodyta, kad Respublikos Prezidentas šį dekretą išleidžia vadovaudamasis Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktu ir atsižvelgdamas į Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimą Nr. KS-15, kuriuo P. Navikas pripažintas pažeidusiu Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimus, bei į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį, kuria buvo paliktas galioti Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimas Nr. KS-15.

19.4. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad pagal Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktą įstatymuose turi būti nustatyti Respublikos Prezidento skiriamiesiems valstybės pareigūnams keliami reikalavimai, *inter alia* etinio bei moralinio pobūdžio reikalavimai: valstybės pareigūno reputacija turi būti nepriekaištinga; valstybės pareigūno elgesys – tiek susijęs

su tiesioginiu pareigų atlikimu, tiek su jo veikla, kuri nėra susijusi su jo pareigomis, – neturi diskredituoti valstybės pareigūno vardo, valstybės institucijos, kurioje jis atlieka pareigas, autoriteto. Konstatuota ir tai, kad Konstitucija netoleruoja tokios teisinės ir faktinės situacijos, kai valstybės pareigūnai, kiti asmenys, priimančys visuomenei ir valstybei reikšmingus sprendimus, kurie nustatytą tvarka pripažinti supriešinisiais viešuosius ir privačius interesus, veikusiais tikslais, nesuderinamais su viešaisiais interesais, asmeninius ar grupinius interesus iškelusiais aukščiau visuomenės ir valstybės interesų, diskreditavusiais pareigūno vardą, nebūtų traukiami teisinėn atsakomybėn, *inter alia* atleidžiami iš einamų pareigų.

19.5. Minėta, kad pagal Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 23 straipsnį (2000 m. vasario 17 d. redakcija su pakeitimais ir (arba) papildymais, padarytais iki 2008 m. liepos 1 d.) valstybės pareigūnams, pažeidusiems šio įstatymo reikalavimus, galėjo būti skiriamos tarnybinės (drausminės) nuobaudos, *inter alia* atleidimas iš pareigų.

Minėta ir tai, kad Valstybinės lošimų priežiūros komisijos narys galėjo būti atleistas iš pareigų ne tik Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 dalyje išvardytais pagrindais, bet ir tais pagrindais, kurie kyla iš Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 23 straipsnio 6 dalies 4 punkto (2003 m. lapkričio 6 d. redakcija), 8 dalies (2003 m. lapkričio 6 d. redakcija).

19.6. Vadinasi, Respublikos Prezidentas turėjo diskreciją vertinti, ar P. Naviko, kurį Respublikos Prezidentas paskyrė Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nariu, padaryti Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo pažeidimai buvo tokie, už kuriuos galėjo būti skiriama griežčiausia tarnybinė (drausminė) nuobauda – atleidimas iš pareigų.

20. Pažymėtina, jog minėta Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 23 straipsnio nuostata, kad Vyriausioji tarnybinės etikos komisija gali kreiptis į Respublikos Prezidentą dėl jo skiriamų pareigūnų atleidimo (6 dalies 4 punktas (2003 m. lapkričio 6 d. redakcija), negali būti interpretuojama kaip reiškianti, kad Respublikos Prezidentas, sprenddamas, ar atleisti iš atitinkamų pareigų savo paskirtą pareigūną tuo atveju, kai Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimu yra nustatytas šio pareigūno padarytas Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo pažeidimas (juo labiau kad toks nustatymas yra patikrintas ir paliktas galioti galutiniu ir neskundžiamu atitinkamo teismo sprendimu), yra saistomas minėtos komisijos kreipimosi.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad ir nesant minėto Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos kreipimosi Respublikos Prezidentas turi įgaliojimus atleisti iš pareigų savo paskirtą pareigūną, kuris pripažintas pažeidusiu Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimus. Kitoks minėto įstatymo nuostatų, susijusių su Respublikos Prezidento įgaliojimais atleisti iš pareigų savo paskirtą pareigūną, kuris pripažintas

pažeidusiu Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimus, aiškinimas būtų nesuderinamas su Konstitucija, *inter alia* Respublikos Prezidento konstituciniu įgaliojimu nustatyta tvarka skirti ir atleisti įstatymų numatytus valstybės pareigūnus.

21. Kaip minėta, Konstitucija netoleruoja tokios teisinės ir faktinės situacijos, kai valstybės pareigūnai, kiti visuomenei ir valstybei reikšmingus sprendimus priimančys asmenys, kurie nustatyta tvarka pripažinti supriešinusiais viešuosius ir privačius interesus, veikusiais tikslais, nesuderinamais su viešaisiais interesais, asmeninius ar grupinius interesus išskėlusiais aukščiau visuomenės ir valstybės interesų, diskreditavusiais pareigūno vardą, nebūtų traukiami teisinėn atsakomybėn, *inter alia* atleidžiami iš einamų pareigų.

22. Konstatuotina, jog tai, kad ginčijamame Respublikos Prezidento dekrete nurodyta, kad jis yra išleidžiamas atsižvelgiant į Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimą, kuriuo P. Navikas pripažintas pažeidusiu Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimus, ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį, kuria buvo paliktas galioti Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimas, reiškia, kad P. Navikas buvo atleistas iš Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario pareigų Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 23 straipsnyje (2000 m. vasario 17 d. redakcija su pakeitimais ir (arba) papildymais, padarytais iki 2008 m. liepos 1 d.) nustatytu pagrindu.

Vien tai, kad Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 dalyje nėra nurodyta, jog Valstybinės lošimų priežiūros komisijos narys gali būti atleistas iš pareigų kituose įstatymuose nustatytais pagrindais, nereiškia, kad kituose įstatymuose negali būti nustatyti ir kitokie nei Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 dalyje nurodytieji Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo iš pareigų pagrindai. Toks pagrindas išplaukia iš Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 23 straipsnio (2000 m. vasario 17 d. redakcija su pakeitimais ir (arba) papildymais, padarytais iki 2008 m. liepos 1 d.).

23. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus konstatuotina, kad Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988, kuriuo P. Navikas buvo atleistas iš Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario pareigų, neprieštarauja Azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 daliai.

24. Konstatavus, kad P. Navikas buvo atleistas iš Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario pareigų ne pagal Azartinių lošimų įstatymą, o Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme nustatytu pagrindu, nėra teisinių argumentų konstatuoti, kad Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988 prieštarauja Konstitucijos 84 straipsnio 10 punktui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos

Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija; Žin., 2007, Nr. 140-5758) nuostata „Administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento <...>, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) <...> veiklos <...>“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekretas Nr. 1K-988 „Dėl Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo“ (Žin., 2007, Nr. 61-2347) neprieštarauja Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 daliai, Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius

Toma Birmontienė

Pranas Kuconis

Kęstutis Lapinskas

Zenonas Namavičius

Ramutė Ruškytė

Egidijus Šileikis

Algirdas Taminskas

Romualdas Kęstutis Urbaitis